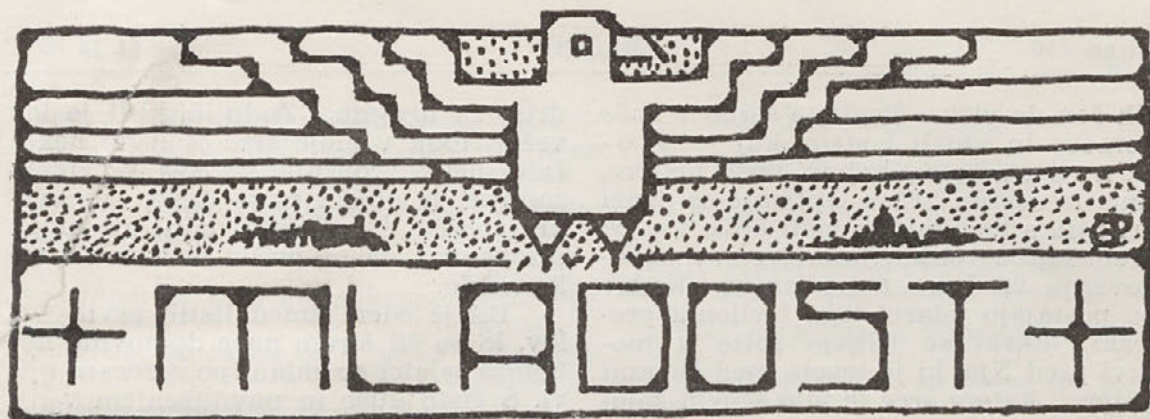

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

ŠTEV. 11 in 12.

NOVEMBER, DECEMBER 1915.

LETNIK VIII.

PISMO IZ ZALEDJJA.

IVAN PODLESNIK.

Dragi brat urednik! Odkar sem pisal zadnje pismo iz našega zaledja, je odšlo zopet mnogo sveže moči tja gori na bojne poljane. Gledal sem jih kot vedno, ko so odhajali in na misel so mi prišli verzi iz Zupančičeve »Dume«:

Pa so ramena in pleča kot skale,
tilnik — naloži mu breme na-
silnik —

nosil ga bo in ne bo se krivil;
pa so srca tiha in močna —
njihov ponos je brez besed;
pa so možje —

kot da se niso rodili iz matere,
kot da goram se iz bokov izvili
so:

morajo v svet, in tujina se diči
z deli njihovih rok...

Prav v sedanjem času pa prihajajo zopet nove moči iz domov k nam. Kot sveži cvetovi so, katerim je določeno, da se bodo prekmalu razvili, mnogi prekmalu osuli...

Brat! Ti želiš, da bi Ti pisal pisma, polna zanimivih dogodkov; Ti si želiš, da bi Ti kazal na tega ali onega junaka, da bi Ti morda pripovedoval o slavnih činih naših 17-nerjev. Taka pisma so bila tudi meni, kot uredniku, vedno dobrodošla; čital sem jih z velikim zanimanjem. Zdaj mi se pa zdi, da so taki časi za nas že minuli. Zakaj? Ker objema krvava drama vedno bolj nas vse. Mnogo nas je bilo, ki smo bili dolgo časa samo gledalci, polagoma pa smo prehajali v igralce; mnog, ki je

stal pred dobrimi meseci še ob strani, je danes že junak. Mnog, premnog pa je že odigral...

Pota so danes zelo nagla in vedno širje in širje postaja pozorišče te drame, katere potek postaja od dne do dne bolj zanimiv. Drama je to, sestavljena po vseh pravilih umetnosti, drama, ki obvladuje človeške duše od dejanja do dejanja z večjo napetostjo in vse pričakuje nestrpnost konca. Kdo so gledalci, kdo so igralci? Ni je več razlike med njimi, ker dejanja objemajo vse in posledice stopajo v najoddaljenejšo kočo, objemajo srca žen in otrok, iztiskajo solze iz oči najmlajših med našimi...

Zato so pa tudi pisma, ki nam poročajo o dejanjih iz te drame, postala drugačna. Nekatera so podobna težkim pesmim, pisanim s srčno krvjo. Kakšna so pisma naših Orlov, kakšna našega dr. Kulovica, Turšiča, Hafnerja in drugih. To so težke pesmi, ki ne govore več o dejanjih posameznikov, temveč o dejanjih celih velikih množic, katere tvorijo naši junaki-fantje in možje na bojnih poljanah.

Želim si, da bi se našlo srce, ki bi izlilo svojo pesem v knjigo, v kateri naj bi bilo popisano trpejnje našega ljudstva v tem času. Kako žalostna bi bila knjiga trpljenja našega ljudstva, ki bi govorila o junakih, ki so ostali doma in morali prenašati trpljenje, morda še hujše od onih, ki umirajo na fronti! Če kdaj, je gotovo, da se je v tem času morala povzdigniti veljava in ugled na-

ših žen do viška. Poglejte samo v naše domove in videli bodete, kaj je slovenska žena, kaj so naše matere, žene in sestre. Srčno trpljenje se družijo pri njih s težkimi bremenami dela, vse pa prenašajo z velikih junaštvom, z občudovanja vrednim potrpljenjem. Kadar pa postajajo udarci tega življenja pretežki, takrat se izlijejo solze v molitvi pred Njo, ki je trpela med ženami najprej, katere srce je bilo sedem žalosti polno... Te molitve so venci, sestavljeni iz samih rdečih in belih rož. Rdeče rože so se rodile v srčni boleti, iz belih pa je sijalo zaupanje, da bo tudi to prešlo, da bo boljše...

Da, bo boljše! Samo da bi ne bila pot do tega še predolga!

Brat! Hotel sem ti pisati o drami, pa sem prišel do junakinj, ki so vredne, da se klonimo spoštovanja in občudovanja pred njimi. Bil sem doma in videl sem delo njih rok; poslušal sem njih besede, iz katerih je zvenelo zaupanje; gledal sem v cerkvi in moje srce je bilo kakor poživljeno. Potem sem pa prišel nazaj in pripovedoval sem jim o njih, pa so bila tudi njih srca potolažena, ker: polja so preskrbljena, živina ima krmo, domovi stoje kot so stali, žene in dekleta pa se trudijo in molijo...

Pol lažje so odhajali, dasi niso lahko.

* * *

Pismonoša mi je prinesel pošto. Pogledal sem »Slovenca« in srce se mi je skrčilo boleti kot že davno ne. Tudi ti brat Pavel Rupnik! Krogla ga je zadela v glavo, tako je stalo tamkaj zapisano. Pred moje duševne oči pa je stopil ves tak, kot je bil tisti zadnji večer tam pred pošto v Ptuj. Stala sva na vogalu ceste in se dolgo pogovarjala. »Marš« je imel oditi tiste dni in ž njim Pavel. Ni bil sicer še na vrsti, temuč sam se je bil javil že k temu, ker sta si bila s poveljnikom kompanije zelo dobra in ga je pregovoril, da je šel ž njim.

»Greš rad?« sem ga bil vprašal.

»Zelo rad,« mi je odgovoril in oči so se mu iskrile. Ves drugačen je bil takrat. Ves drugačen v svoji novi uniformi z dolgo sabljo.

Še sva govorila in ko sva se ločila, se nama ni hotelo iti narazen. Že ko sva šla, sva še obstala in pogledala

drug za drugim. Zadnjič! Bil je lep večer, toda v moje srce je leglo nekaj žalostnega. Slutnja, da sva se videla zadnjič, je objela mojo dušo. Še večkrat potem sem mislil nanj, nisem pa pričakoval, da bo prišlo to poročilo tako naglo.

Bil je eden izmed tistih prvih Orlov, ki so šli širom naše domovine kot hodijo sejanci spomladi po razorani njivi. S čisto dušo in navdušenjem v nji so hodili in ujeli semena, ki so prerodila toliko tisoč src slovenskih fantov.

Pavel, Bog ti bo gotovo poplačal tvoje delo! Prišel si med brate in Bog sam ve, če se nima mnog morda ravno tebi zahvaliti, da je zdaj tvoj brat v Gospodu. Pavel! Žal mi je po tebi, ampak skoraj bi zapel kot je zapel naš Kette ob gomili svojega očeta, da ker ga ljubi, mu ne želi nazaj... Zdaj odhaja zopet »marš« in zopet jih je mnogo v njem, ki gredo tisto pot, kot je bila namenjena Pavlu Rupniku in mnogim pred njim. Domovina, nikdar še nisi zahtevala toliko od našega rodu! Veš, kako je pel o tebi Zupančič:

Kje, domovina, si? Ali na poljih teh?
Še pod Triglavom, okrog Karavank?

Hotel nekdanj sem, da bi se razširila,
da bi razpela svoj krog čez zemljo —
glej, in zdaj vidim: silna, brezmejna
si,
v daljo kot seme razsipaš svoj plod.

Boš jih kot lastovke k sebi priklicala?
Kakor golobe prizvala pod krov?

Z jesenskim cvetjem se odevajo in
pesmijo na ustih odhajajo, ampak meni
se vidi, da je tu pesem kot cvetje na
njih prsih. Jesen je in to cvetje je zrdnje
je cvetje.

* * *

Hodil po zemlji sem naši in pil nje bo-
lesti.
Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur
plodiš; —

Hodil po zemlji sem naši: bil sem
pod strehami kmečkih domov, bil sem
na poljih, ki so se težila sadov, bli sem
po mestnih cestah, bil v fabrikah; srečaval sem žene, ki so v prazničnih oblekah odhajale k nedeljski maši, govoril

sem ž njimi, ki so ostali doma, v gostilnah in železniških vagonih, srečal sem se z mnogimi na grobovih.

In zopet sem se spomnil Zupančičeve »Dume«:

Mladost je zdaj moja bujno glavó pov-
vesila,
a misel se tajna je v ptico podnebno
vtelesila,
ni bila golob več, ki obletava požar,
zdaj bila je orel, ki so mu peroti vihar,
oči so mu bliski, hiteči v temino — da-
ljino,
iskale, našle so; ne doma, vse več: do-
movino...

Kako velika, kako mogočna si, do-
movina, v svojem trpljenju! Mnogi, ki
te prej niso poznali, so pili v tem trp-
ljenju ljubezen do tebe. Domovina, ka-
ko mnogi so spoznali šele v teh dneh,
da si jim mati; tisočeri pa so s smrtjo
zanečatili svojo ljubezen!

Orli! Velik je naš čas in meni se
zdi, da je v tem velikem času sreča
kot Orel mreti ali živeti!

Le pogledajte jih, kako umirajo, skr-
bimo, da bomo mi živeli tako!

* * *

Večer je... fantje pojo:

Rože je na vrtu plela...

Fantje pojo:

Šumi, šumi, gozd zeleni,
saj ne veš, kako je meni...

Jaz pa čitam iz Zupančiča:

Sredi poljan si in poješ mi pesem
zeleno vso,

vriskaš in vabiš,
kličeš na kmete.

Pa preobrnem list:

O rodni dom, o hiše očetove streha ti!
Siromaku si grad in popotniku v dalji
uteha ti:

Golob izpod tujega neba trepeče nazaj,
hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj;
kaj lastovka v južnem poletju strpeti
ne more?

na gnezdo spomin jo nese čez morje,
čez gore.

* * *

Pesmi so utihnile, reuré je odpel,
ura je devet...

Jutri že morda, ali pa potranjem,
»marš« je pripravljen, danes so bili
fantje pri mizi Gospodovi.

Pozdrav!

ČASI SO RAVNOTAKI, KAKORŠNI SO LJUDJE.

A. M. SLOMŠEK.

EVROPA IN ORLOVSKO GESLO.

ANTON KOMLANEC.

Kakor so prej celo stoletje divjali
temni duhovi po Evropi, tako divja
zdaj smrt. Oče laži je bil razposlal svo-
je sinove od kraja do kraja. Ti sinovi
so bili zmotna gesla. Zlasti tri najkul-
turnejše evropske narode so poplavlile
tri največje zmote in zagospodovala
nad njimi. Ti trije narodi na zapadu,
Angleži, Francozi in Nemci, vsak s svo-
jo veliko državo, so svojim zmotam na-
pravili oltarje, da se klanjajo pred nji-
mi in da usodo vsega sveta uravnajo,
kakor prija zmotnemu geslu na njih-
vih oltarjih.

Na Angleškem so sezidali velik ol-
tar in velika večina je privolila, da po-
stavijo v ta oltar svobodo izžemanja.
In vse narode silijo, da bi molili geslo,
ki je zapisano na tem oltarju v bese-
dah: »Denar sveta vladar!« V resnici
je zavladal denar nad angleškim na-
rodom. Ne resnica in pravica, ne sreča
ljudstva, delavcev in rodov, ampak de-
nar. Kdor ima denar, vlada. Torej pri-
dobimo denarja. Za denar Bure v ja-
rem, in vzeli so jim svobodo. Za denar
Indijo pod noge, ne da bi jo dvignili s
pravo kulturo, ampak da bi nabrali

zakladov. Ker je torej po tem naziranju denar vse, velja: pridobimo denarja, čeprav vse drugo pade. In res delajo tako. Kakor Moloh jim je. Mnogi skušajo že v svoji domovini sezidati oltar angleškemu geslu. Hlapci denarja hočejo vladati svetu.

Tudi na Francoskem so sezidali oltar. V oltar pa so postavili »svobodo uživanja« — svobodo nečistovanja. Na oltarju stoji s sijajnimi črkami zapisano geslo: »Čaša opojnosti!« To geslo naj moli ves svet namesto apostolske vere. Širne plasti na Francoskem je proniknila zmota svobodnega uživanja, ki stoluje na njihovem oltarju. »Uživajmo in udobno si napravimo! To je najvišja sreča. Izven te je ni.« Zato je na Francoskem doma moderno razkošje. Tam je domovina opolzljih, da, najgrših romanov, živalskih ljubezenskih povesti. Kam je privedlo to oboževanje Francoze, je dovolj znano. Rod izumira in bolezn, znane pod imenom »francoske«, prehajajo na narode, ki jih posnemajo. In narod, ki mu je vir in namen trebuh, hoče nositi zastavo finese, elegance, lepote, umetnosti, kulture in izobrazbe. Narod, ki ne more gospodovati nad lastnim trebuhom, hoče voditi Evropo na kulturni poti. Hlapci trebuha hočejo biti gospodarji kulturnega sveta.

Toda tudi na Nemškem so sezidali oltar. Na Nemškem, ki je s svojim protestantizmom rodišče modernih zmot, so postavili v oltar svobodo gospodovanja. Na oltar pa so zapisali geslo, ki je vredno domovine knezov: »Nadčlovek, nadnarod!« Človek sam je bog. In sicer tisti, ki ima moč. Kdor ima moč, ima pravico. Zato blagor človeku, ki ima moč, da gospoduje. In zato, da bo nam blagor, osvojimo si gospodovanje. Zato: naš človek naj bo nadčlovek. Naš narod naj bo nad drugimi narodi. Toda kam privede samooboževanje, bo pokazala prihodnost, kolikor ni že sedanost. Tako naziranje in zlasti tako mora privedi do bojev po vsem svetu in celo v lastnih vrstah.

To so torej tri laži-vodnice, tri rdeče baklje, odločujočih narodov. Nevarne so jako, ker izvirajo iz tistega znanega trojnega hudega poželenja. Zato, žal, stopijo v tej ali oni obleki pred vsakega človeka, da prednje pade in jih moli, ali pa jih odkloni. Ker svoj po-

skus ponavljajo, zato ni čuda, da marsikdo pade in se jim preda v sužnost. Takih, ki padajo, je bilo vsak čas veliko, toda v modernem stoletju je postalo število tudi onih veliko, ki so dejali, da je prav tako. In ti oni, ki so rekli laži prav in resnici laž, zlo pozdravili kot dobro in dobro razglasili kot zlo, so dobili večino med svojimi. Zdaj hočejo zavladati nam. Te zmote prehajajo tudi k Slovanom, tudi k nam Slovencem. Tudi pri naš, kolikor pač gospodujoči narod dovoljuje, kličejo iz dajalci katoličanstva zapadne bogove kot svoje: »Denarja, uživanja, gospodstva!«

Hvala Bogu, je na strani zapadnih bogov med Slovenci manjšina. Manjšina kajpada se krepko dere ne glede na prav: »Denarja!« Večina še po starem večnoveljavnem: »En krivičen vinar deset pravičnih sne!« — Manjšina kriči, kakor je na zapadu slišala: »Razporoka! Uživanja!« Večina še s Cerkvijo: »Življenja srečen pot čez krščansko devištvo!« Manjšina kakor na zapadu: »Služite nam!« Večina: »Služimo Gospodu Bogu!«

Ko pa je manjšina hotela dobiti večino in svojemu kriku sklenila pridružiti mlade ljudi, da jim pomorejo skloniti Slovence pred zapadnimi bogovi, so razvili vrli fantje kar naenkrat svojo zastavo, se nazvali Orle in napisali na zastavo svoje geslo — geslo, ki je nasprotno celemu zapadu.

Tam pravijo: »Najvišje naše: **Žezlo, denar, objem**« — Orli pravijo: **»Bog, ljudstvo, neomadeževano življenje!«**

Toda ali ni to izzivanje? Ali so pomislili Orli, kaj pravijo? S kakšnim geslom so planili na plan? Ali jih ne bo strah števila nasprotnikov? Če je to število ogromno, če je morebiti Evropa v Orlom nasprotnem taboru? Toda Orli so že vrgli kocko. Zagorelo je njihovo geslo na mladostni zastavi. Izšla je »Zlata knjiga«. Orli so jo priznali za vodilo. Boj je že začel!

Kako bo končal spopad s to silno jato? Orlovsko število ni z njo v nikakem razmerju. In vendar zavisi od izida boja pravzaprav vse: lastno življenje, usoda Slovencev, da, Slovanov vstajenje ali poguba. Če ne zmaga med temi orlovsko geslo, pokopljejo s svojimi razvalinami tudi veliko ostalega

sveta. Toda ne samo ogromno število sovražnikov imajo Orli pred seboj. Ti sovražniki so videti tudi zelo odločni. Poglejte, kako se bijejo danes krvavo za svoje bogove. In že naši domači sovražniki so tako divje besni.

Tako je velik nasprotnik Orlov vrigel na mizo denarnico z 2000 kronami, udaril po denarju z besedami: »To je naš bog. V tega mi verujemo.« Molil je drobce angleškega boga.

Drugi je stopil na francosko stran, kjer so, kakor znano, oskrunili katoliški oltar in postavili nanj živo prešestnico, slaveč jo. Tako je tudi našega rodu pesnik proslavil »časo opojnosti« in slovenski pesnik se je odrekel nebesom na ljubo francoskemu bogu z nazornimi besedami: »Elija, kaj mi mar goreči tvoj voz. — Jaz sam ga imam — in skozi vseh sedmih nebes sladkost — se z devojko peljam.«

Še najslabše korenine, vsaj v javnosti, je zamoglo pognati sosednje božanstvo — samooboževanje. To pa, ker mu sosednji oboževalci sličnega boga ne pustijo. Pozna se pa po tistem zdi-hovanju, da je premalo slave in priznanja v domovini. Oj tako majhna, tako premajhna je, da bi jim mogla zažgati dovolj kadila in jih dovolj plachati. Tako premaloštevilna, da bi zaslužila imeti te ljudi za svoje bogove.

Toda če je teh bogov doma premalo, jih je pa koj pri sosednjem nemškem narodu v ogromnem številu. To število vlada vladajoči nazor samooboževanja. Osebnemu in narodnemu samooboževanju so sezidali oltar. Brate Orle bo morebiti zanimalo, da tudi veliko število Čehov, malodane vsa inteligenca, razun moravske, moli pred tem oltarjem. Oltarju so seveda dali češko ime in ti molivci, se zdi, so sami dovolj številni, da pozobljejo Orle. Toda če to za Orle ni malenkost, kaj potem Nemci. Med njimi, v domovini knezov, je že izza luteranstva sem zmagoval nazor, da ni drugega boga razen človeka, ki ima gospodstvo. Bistveno so to povdarjali luterani že takrat, ko so sprejeli načelo: »Kdor vlada, tisti določuj vero!« Torej v roki tistega, ki ima moč, je bogočastje, je vera. Kaj čuda, da so pristaši te misli si začeli prisvajati pravičo ne samo, kaj, ampak tudi, v koga se bo verovalo. In se jim je slednjič zazdelo še najlepše, da sami zasedejo me-

sto Boga. Brošure, taječe Boga in idoče v pol milijonih med ljudi, so sipale pot temu nazoru. Končno je izrazil v imenu vseh privržencev, da je človek sam svoj bog modroslovec Nietzsche. In sicer tistemu človeku gre ta prednost, ki ima, kot že rečeno, moč, ki vlada. Nietzsche je dal novemu božanstvu tudi ime: »Nadčlovek«. »Nadljudje«, ti so gospodarji, drugi so brezpravni. Drugi se morajo pred nadljudmi klanjati v prah. In odtedaj se je začutil izraziti klic: Postanimo nadljudje! Gospodstvo v naše roke! In da bi bil klic privlačnejši so pristavili: Nemški človek bodi nadčlovek. Nemški narod nad narodi. Postanimo močni, da postanemo najvišji!

Temu nasproti pa stoji orlovsko geslo: »Bog!« — Božjo vlado povdarja to geslo. Bogu vlado ne človeku. Bogu gospodstvo ne kakemu narodu. Za nas merodajen je Bog in njegove postave, ne volja kakega plemena. Tako odgovarja orlovsko geslo. Toda ali se je bati Orlom ob tem geslu ogromnega števila nasprotnikov? Ali se ne zdi, kakor da bi Orlom navdihoval to geslo nadangel Mihael, čegar ime izraža ravno to: »Kdo je kot Bog!«

Pa tudi zoper vladajočo angleško strujo in oboževanje bogatinov vstaja orlovsko geslo z besedo: »Ljudstvo.« Vladajoči Anglež nosi na srcu in jeziku: »Denar sveta vladar!« Orel pa pravi: »Nam pa ne denarja, da bi nam bil vladar. Tudi ne bomo pustili, da bi denar vladal čez naše ljudstvo. Naj že imenujejo to vlado kapitalizem ali mamonizem, mi pred njim ne bomo klonili svojega duha, ampak bomo nekaj drugega bolj cenili. — Denar, ki ga služimo, izobrazbo, ki jo gojimo, obrt, tovarne, trgovina, ki jo snujemo, to bo nam sredstvo, da ž njim dvignemu zapuščeno in potrebno ljudstvo. Pri nas doma tako in kamor bomo mi prišli. Denar naj nam in našemu ljudstvu služi. Po naših orlovskih nazorih ne velja angleški nazor, da človek toliko velja, kar plača. V naših očeh velja najbednejše ljudstvo, najsiromašnejši človek toliko, kolikor biva v njem božja vrednost, božja moč. Vladala nam ne bo moč denarja, ampak božja moč. Ta nas bo rešila, kadar podo pohajale človeške moči.

In zopet je videti, da Orli tudi pri tem nazoru niso sami, ampak zvenijo

te besede, kakor da jih jim polaga v usta nadangel. Tisti, ki je naznanil bednemu ljudstvu Rešnika, sedanjega vrhovnega načelnika Orlov. Ta je nosil omenjene besede kot svoje ime, ki je na ta način hkrati odgovarjalo na vprašanje: »Kako se bo to zgodilo?« Ime njegovo je bilo namreč »Božja moč« ali hebrejsko — Gabriel.

Toda tudi francoski struji nasprotuje orlovsko geslo. Tretji izraz gesla kliče: »Neomadeževano življenje!« — To geslo je dan, ki vstaja zoper francosko noč. Tema te noči se glasi: »Čaša opojnosti«. Iz »čaše opojnosti« prihaja motnost duha, iz neomadeževanega življenja prihaja jasnost duha. Zato ni zastoj se vzradoval naš Gospod: »Čisti bodo Boga gledali«. Nečistost ga ne vidi. Vsled tega ni samo slučaj, da jih je med Francozi največ, ki taje Boga. — Angel napuha, angel samovlade, angel, ki se je z lučjo razuma ponašal, Lucifer, duh vladajoče nemške struje, ni upal reči, da Boga ni, samo odstaviti ga je hotel. — Angel denarja, angel lakomnosti, angel Judežev, duh angleški, ni rekel, da ni Kristusa, samo prodal ga je. — Angel »čaše opojnosti«, angel nečistovanja, požrešnosti in pijanstva, duh francoski, pa omoti človeka, vzame mu razum in ga pahne med živali. Živali pa ne poznajo Boga. In ker ga ne poznajo, krulijo med seboj, da ga ni. Zato je narod nečistnikov in pijancev narod bogotajcev.

Temu nasproti, to je francoskemu geslu »čaši opojnosti« stoji nasproti orlovsko: »Neomadeževano življenje!« Toda zdi se, da je izvršitev tega tretjega gesla za Orle posebno težavna. Kajti francoska čaša ne vzame samo razuma, ampak okuži tudi med živali vrženo telo z neozdravljivimi boleznimi. Nečisti rod zbolí in izumre. Čim bolj se je kak rod zapisal francoski čaši, tem hujše in grše lice dobi tudi bolezen. Vrsto take bolezni je imenoval pred tisoči let Mojzes egiptovsko in grozil z njo ljudstvu, katero je vodil, če odpade od Gospodove postave. Danes je že znana pod imenom »francoska«.

Kuga iz Francoske je okužila skoro vso Evropo, žal, tudi brate Hrvate — tam imajo prevedeno Zolajevo grdobijo — in nas. Tudi med Slovenci so zahoteli nekateri, da zavlada »čaša opojnosti«. Kako naj Orli zdravijo in obvaru-

jejo kuge sebe, ko ji je človek tako nagnjen, rešijo pri teh razmerah svoje ljudstvo, pomagajo bratom Hrvatom, занесеjo svoje geslo k ostalim in zabranijo, da vse skup ne zapade smrti?

Vendar zdi se, da Orlom tudi v tem pogledu stoji na strani božji angel. — Živel je mladenič Orlom podoben. Mahnil jo je z doma po gospodarskih in družinskih opravkih. Prišel je bil namreč čas, da zagospodari po očetu in ustanovi lastno družino. Preden je šel, se je priporočil božjemu varstvu in dobil na ta način angela za svetovalca. Med drugimi uslugami mu je nasvetoval angel, ki mu je bilo ime »Božja pomoč« ali hebrejsko Azarija, da ga ni mogel ugonobiti hudi duh, ki mu je bilo ime »Pokončevalec« ali hebrejsko Asmodej s »čašo opojnosti«.

Mladenič je poznal nevarnost. Vedel je, da je vsak umrl, ki je hotel imeti tisto mladenko, in tudi to je slišal, da je vse pomoril isti hudi duh »Pokončevalec«. Izrazil je bojazen, da se njemu zgodi isto. V tem slučaju bi bridkost za edinim otrokom spravila starše v zemljo. Angel pa ga je poučil: »Poslušaj! Povedal ti bom, čez katere oblasti je hudič. To so tisti, ki potem, ko so izgnali Boga od sebe in iz svojega srca, strežejo na isti način svoji poželjivosti kakor žrebec in mezeg, ki nimata pameti. Ti pa ne tako. Ti potem, kadar ti bo dovoljeno, kadar jo boš vzel in te popeljejo v hram k nji, še takrat se zdrži tri dni in nič drugega ne delaj, kakor moli z njo! — In tisto noč, ko boš rabil nasvetovano zdravilo, bo hudič pregnan. Drugo noč boš sprejet v družbo svetih očkav. Tretjo noč pa boš dosegel blagodar, da bodo otroci, rojeni iz vaju, zdravi. Šele ko tretja noč preteče, vzemi devico v strahu Gospodovem k sebi bolj iz ljubezni do otrok, kakor pa gnan od poželjivosti. Na ta način boš v božjem zarodu — angel je rabil besede v Abrahamovem zarodu (Tob. 1), to je v Kristusu — oblagodarjen v otrocih«.

Mladenič je izvršil naročilo. Prvo noč, ko so mu odločili poseben hram in ga vanj peljali po večerji k mladenki, je položil na žerjavico zdravilo (kos ribjih jeter) po naročilu. Tačas je zgrabil angel »Božja pomoč« morivnega hudiča in ga privezal v puščavi gor-

njega Egipta. Mladenič je prestal vse tri dni. Tako je s prestano preizkušnjo prve noči rešil svoje življenje. Po prestani preizkušnji druge noči mu je bilo dano, da postane srečen oče stoletja v prihodnost trajajočega rodu. S prestano preizkušnjo tretje noči je dosegel, da so bili potomci njegovega rodu prišteti med svetnike.

Spremljevalec nadangel »Božja pomoč« je bil tako vesel, da ni njegov varovanec, podlegel »časi opojnosti«, da je tega mladeniča še kot zakonskega moža imenoval brata (Tob. 11, 2). Prvo dovoljeno veselje, ki naj ga pije iz čaše božje jasnosti skupaj z mladenko, mu je privoščil tako popolnoma, da je sam opravil zanj prva gospodarska opravila, ki so ga čakala v novem stanu. In mladi, trezni, čez sebe vladajoči mož je smel reči božjemu nadangelu kakor sebi enakemu: »Brat, pojdi in izvrši ti namesto mene!«

Ravno ta nadangel z značilnim imenom »Božja pomoč« stopa na stran slovenskih Orlov. Zato gine strah, s katerim straši silna moč hudega duha in število pomorjenih vsled njegove čaše. Isti nadangel — povedal je ob sklepu svojemu varovancu svoje običajno ime, ko mu je ozdravil tudi slepega očeta. Rekel je: »Jaz sem »Zdravilna moč božja« (hebrejsko Rafael), eden izmed sedmerih, ki stojimo pred Gospodom.« — Ta nadangel »Zdravilna moč božja« svetuje tudi Orlom zdravilo. Tisti čas, ko sežgejo to zdravilo na žerjavici, to je takrat, ko zavžijejo Jezusa v sv. obhajilu ob ognju ljubezni, tisti čas zgrabi nadangel Rafael francoskega hudiča, kakor je svoj čas egiptovskega in

ga priveže v puščavo med strupeno golazen.

Porok je Orlom njihov tretji veliki varuh, da bo zdrav rod, ki izide iz njih, iz Orlov, bratov nadangelovih, in iz deviških slovenskih hčerâ, hčerâ Marijinih. Tudi to naj Orlov ne straši, da je slovenski rod že načet. Brez skrbi naj srčno vzdržujejo svoje geslo »neomadeževano življenje«, ker ime tretjega varuha »Zdravilna moč božja« nadangel Rafael jamči za uspeh tretje zastave neoskrunjenega viteštva.

Tako vstajajo Orli iz malega naroda, ne meneč se za silne trume treh največjih zapadnih narodov, ki jim slede številni manjši pomagači. Junakov ne straši število. Geslo dvigajo, ki je vpričo zapadne noči kakor solnčen dan. Trije izmed sedmerih poglavarjev teme so stopili na čelo zapadu. Toda če kdo natanko pogleda, vidi, da pada na njih kulturo vseh sedem temin. Trije nadvojvode, poglavarji luči, pa stoje Orlom na strani. Toda če kdo dobro premotri, zapazi izhajati iz njih vseh sedem svetlob, ki kot nadangeli stoje pred Gospodom. Pod tem vodstvom ni smrti za Orle, ni pogina, je rešitev. Zato blagor vam Orli in tistim, ki gredo za vami. Pod vodstvom teh treh niste klonili ne pred mamonom, ne pred opojno čašo in ne pred knezom, ki je nekda nosil nebeško luč, pa mu je bila odvzeta, ampak Najvišjemu ste se poklonili, njegovi Luči, njegovi Moči in njegovi Pomoči. Temu klanja vaše prepričanje obraz in temu pravi: »Svet, Svet, Svet Gospod vojnih, torej tudi naših trum!«

Zato pa Najvišji polaga v vaše roke Slavo.

MISLIM NA HRVAŠKEM.

R. SILVESTER.

Slučaj je naletel, da sem pohitel na Hrvaško, v Slavonijo. Vozim se skoro med samimi vojaki — Hrvati, večidel Bošnjaki, ki gredo po več kot enem letu na malodnevni dopust v svojo ožjo domovino. Vkljub prestanim strašnim naporom so dobre volje in se kaj radi malo pošalijo. Ko vstopi kaka mladenka — ni bilo ne konca ne kraja zanimivim dovtipom in zbadanjem —

ki pa je bilo vse v dostojni obliki. Ko je ta in oni izstopil, seveda so se eden drugega prosili oprostena za besede izgovorjene »za kratek čas«.

V kolikor sem občeval z Bosanci sem se mogel prepričati, da je to ljudstvo silno domoljubno. »Nismo vedeli, kaj imamo«, je rekel eden, »ko smo bili vedno doma. Nismo cenili svoj največji zaklad, svojo zemljo. Danes, ko

smo videli Galicijo, Ogrsko in druge dežele, danes šele vemo, kaj je domovina. Poglejte tovariši skozi okno, to je zemlja — naša zemlja, ah kar poljubil bi jo!« In vsem je zaigrala v očeh solza! Govoril je iz srca. Zemljo, katera ga je rodila in katera ga živi, Balkanec silno ljubi! Zato se tudi bori za njo kot lev! Mi tudi vemo, da je ta lev rešil našo državo in ovekovečil svoje dejanje v svetovni zgodovini.

Dejanja pa pridejo! Malodušnež mi reče — tako bo, kot je bilo! Kaj —?

Jeklena prsa, katera je te dni posebna cesarska pohvala imenovala kot najhrabrejša, kot nezlomljivi zid — ta prsa imajo v sebi vročo ljubezen do doma, do svoje zemlje, do svojega jezika!

»Ah, da zopet slišim naš jezik, da zopet gledam našo ravan, naša polja — da zopet vidim našo hrvatsko deco, Bog zahvaljen!« taki in enaki vzkliki so se slišali med mojo vožnjo na Hrvatsko.

Mi pa vemo, da Jugoslovani svojo zvestobo danes v dejanju na bojišču izkazuje —, tudi ljubezen do svoje ožje domovine, do prostosti in razvitka svojega jezika, ki ga danes bolj kot prej ceni, je pripravljen z istim pogumom udeležiti. Jugoslovani! »Zvestim narodom cesar da ustavo!« Bog pomози!

ZA ŽIVLJENJE.

A. ŽAREN.

Polji kri!
Žlahtna si.
Kaj te pač žari?

Da, tako,
Orel, to
dobro delo bo.

V roki meč
plameneč,
vse gre za teboj.

Kar imaš,
komur daš,
si osrečil ga.

Kam bi rad,
Orel mlad,
Z ognjem v očeh?

Rodi, kri,
sine mi
takih besedi!

»Vere pot
moj je hod.
Reševati hitim.

A kako
pojde to
mi, junak, povej!

Večni žar
mi je v dar.
Dal mi ga je Bog.

»Glej, nebo
zvezdnato
zemlji streho da.

Zanj v boj
še nocoj,
ne vmrje naš roj!«

Kdor ima
moč neba,
zemlji lice da.»

STRAŽA OB SOČI.

VID AMBROŽIČ.

Tam ob Soči, tam ob Soči
tam divja vihar strašan;
grom zemljo pretresujoči,
kakor da je sodnji dan.

Res je sodbe dan, — tu sodi
naš zaveznik se nezvest:
sodbo piše naša roka,
plačo daje naša pest.

Ker polentarski kotichek
jih ne more živit sam
svoj želodček in mošnjiček
polnit so hodili k nam:

naše pipece so brusili,
k oknom šipe rezali
in marele popravljali.
stare piskre vezali.

Toda, zdaj jim ni več mari
naših pipecev in mareli;
zahotelo se jim kari
naših milih je dežel:

Toda straža je ob Soči.
Prej bo ona tekla v breg,
kot bo, zemlje lačni Judež,
ti mogoče, priti prek!

Lepa naša je Gorica
in Primorje in naš Trst —
rod pa, ki mu gre pravica
tu je kakor skala čvrst!

On do zadnjega bo branil
svojo zemljo in svoj rod;
nikdar se ne boš šopiril
tu, polentarski Škarjot!

Sline lahko še požiraš,
naše zemlje pa ne boš,
tud, če se tak dolgo vpiraš,
da ti cepne zadnji mož.

Mirna bodi domovina,
brez skrbi, slovenski svet!
Izdajalski ga polentar
ne dobode niti ped!

PADLI ORLI JUNAKI.

† **Alojzij Čebašek.**

Ravno se je izvedelo o smrti Franca, že je moral odriniti k vojakom brat Alojzij. Služil je pri 7. lovskem bataljonu. Na daljnih galiških bojnih po-

je vnet član »Orla« v Dravljah, kjer se je učil. Kako je to telovadno društvo njega veselilo, nam pričajo tudi pisma, ki jih je pisal, preden je odšel na bojišče. »Grem rad in se ne bojim, kar bo,

Alojzij Čebašek

Jurij Jekovec

ljanah, star komaj 19 let, je žrtvoval svoje mlado življenje za domovino. Kako težko se je ločil od dragih domačih, od rodne vasi, prijateljev in znancev. Ravno se je izučil čevljarstva. Bil

pa bo. Kaj hočem drugega kakor zvesto služiti Bogu in cesarju. Saj sem že trikrat s prisego potrdil, da hočem ostati zvest do zadnjega. In če bom moral umreti, rad umrem. Prej bom pri

dragem ranjem bratu in bom dobil mladeniško krono življenja. Prosim Vas, orlovsko uniformo si hranite! Ta naj Vas spominja, kako mlad sem moral zapustiti meni tako drago društvo! Potem se vidimo gotovo enkrat, pri Očetu vseh, večnem Sodniku.» Tako kakor bi slutil, da se ne vrne več.

Padel je junaške smrti, zadet v glavo in takoj mirno v Gospodu zaspal.

Spavajta mirno, nepozabna sina in brata, v daljni, hladni gališki zemlji!

† Jurij Jekovec

iz Studenca pri D. M. v Polju, je bil blag mladenič v najbolj cvetočih mladostnih letih, star šele 18 let, ponos staršev in veselje vseh poštenih ljudi. Bil je član Orla, član Orlovské godbe, ki ga bo zelo težko pogrešala, cerkveni in društveni pevec ter dober igralec na društvenem odru. V vseh ozirih je bil vzoren in vzgleden ter vsestransko pri-

Jožef Kunavar iz Zaloga, občina Drtija, župnija Moravče. Služil je pri domačem pešpolku števil. 17. Rajni Joško je bil star 20 let, bil je pošten mladenič, blagega značaja, član »Orla«, ud Marijine družbe, član Slov. izobr. društva, izvrsten igralec na ljudskem odru v Moravčah. Nepozabni Joško zapušča žalujočo mater, sestro in brata, ki je od začetka mobilizacije v vojni službi, sedaj na talijanskem bojišču še vedno čil in zdrav. Ko je izvedel o smrti svojega mlajšega brata je sicer žalostno in vendar tolažilno pisal svoji materi: »Bodite potolaženi; je že božja volja taka, da je moral darovati svoje mlado življenje za domovino in cesarja.«

† Jakob Langerholc,

doma iz Moškрина pri Stari Loki, je padel junaške smrti za domovino dne 2. junija 1915. Kot črnovojnik je odšel k vojakom 15. januarja in bil pridelen

Jožef Kunavar

Jakob Langerholc

Franc Strnad

ljubljen. Ni ga zadrževalo nobeno slabo vreme, da bi se zvečer ne udeležil vaj v društvu. In s kakim veseljem se je on udeleževal Orlovskih prireditev v kroju. Kot mnogo drugih, je tudi bil poklican, da brani domovino pred ljutim sovražnikom. Z veseljem se je odzval klicu cesarja in se bojeval v Galiciji, kjer je bil zadet od sovražne kroglice. V bolnišnici je podlegel rani in bil pokopan v Kolomeji. Bodi Ti, dragi Jurko, zemljica lahka, domovina Ti bo na veke hvaležna za žrtev, katero si ji položil na oltar. Mi ostali pa se bomo v molitvi spominjali na Tebe.

† Jožef Kunavar.

Zopet je prišla tužna vest v Moravško dolino: padel je častne smrti na bojnem polju za domovino in cesarja

17. pešpolku, 1. marca je bil že v ognju. In dalje v mnogih hudih bojih je večkrat pisal domačim, kako čudovito ga Bog varuje. Posebno je še naročal, naj v domači kapelici Brezmadežne Marije, ki ji je na čast prej zmirom prižigal lučico, še nadalje prižigajo in zanj molijo, da bi se srečno še videli. Bil je mirnega značaja in jako delaven. Pa kot bi bil nekaj slutil, ko so lani poželi žito, je rekel: »Zdaj pa ne bom nikoli več žel.« Kdo je takrat mislil, da bo to resnica! Za njim žalujejo starši, sestra in mlajši brat, ki je pa tudi v vojni proti Italijanu. Pogreša ga tudi staro-loški »Orel«, ki je izgubil res vrlega člana. Ti pa, dragi mladenič, ki si častno dal življenje za domovino, počivaj mirno v tuji zemlji, na svidenje nad zvezdami!

† Franc Strnad

odšel je prvokrat na bojišče lansko jesen ter bil v Karpatih ranjen v nogo. Rana ni bila težka, kmalu je okrevail in moral drugič v boj. Upal je vedno, da se vrne. Poln mladostnega ognja je odšel in ni slutil, da mu je smrt tako

blizu. Dne 17. junija mu je pri Stanislavovu ruska krogla pretrgala nit nabudnega življenja v 22. letu starosti. Bridka izguba za ljubečo mater in vse domače, nenadomestljiva izguba za starovrhniške »Orle«. A Tvoj spomin, dragi Francelj, bo živel in ostal nepozaben med nami!

PISMA ORLOV VOJAKOV.

LIX.

Spomini na boje v Volhiniji.

Zvest prijatelj našega lista je poslal svojemu tovarišu nekoliko spominov na težke boje v Volhiniji, ki bodo morebiti zanimali tudi širše kroge »Mladosti«. Piše namreč:

Predragi prijatelj! Že precej časa sva tiho. Ta molk ni pozabljenje prijateljstva, razmere tako nanesejo — človek odlaša in končno odloži. Danes, ko ležim v bolnici in imam zadosti časa, tukaj ima dan 48 ur, Ti pošiljam malo poročilo o svojem stanju. Morebiti Te bo zanimalo zopet kaj slišati o Tvojem Jožetu.

Kakor veš, sem že precej časa v vojaški suknji. Najprvo sem bil pri 17. pešpolku, v juniju pa sem bil premeščen k bosn.-herceg. regimentu šte. 4. Prišel sem na Ogrsko v Győr (Raab). Po enem mesecu smo se že odpeljali proti Krasniku in Lublinu. Videl sem Vladimir Volinskij, videl Luck, videl Kowel. Videl sem grozote vojske, jih občutil in okusil v polni meri. Sicer pa, kaj pravim — grozote! Enako se z enakim povrača. Rusko-Poljska izgleda kaj žalostno. Uničena polja, požgana sela, semintja strelski jarek in tam na hribu skupni grob z lesenim križem. Greš dalje. Hud boj je moral divjati tam ob robu gozda: strelski jarek, raztrgane žične ovire in vse polno jam, podobnih lijaku, granate so padale tod in pele smrtno pesem Rusom. In vse naokrog so grobovi, posamezni ruski in naši, ruski zaznamovani z ruskim križem. Prebivalstvo! Poljaki so večinoma ostali, Rusi so odšli. Neka posebnost so židje. Ti povsod ostanejo. Bili so nam prijazni, takoj so z nami trgovali, ker le pri judu dobiš kaj, ako prideš v me-

sto. In to so pravoverni židje, drže ti post in šabes (sobota), hodijo v kaftanah, nosijo dolge lase in polno brado in so umazani, kakor se bere v popisih.

V Volhiniji ista podoba. Gozdi, močvirja in rodovitna polja, vse pomešano. Zanimivi so bili naši večeri. Rusi so se pred nami umikali. Ko sem zvečer opazoval okolico, so okrog nas goreli kresovi. Rusi so požigali, koderkoli so se umikali. Drugi dan smo šli skozi pogorišče. Tukaj namreč eno selo prav hitro zgori. Vse je leseno, napravljeno iz protja in blata.

Tu imaš tudi nekaj podob iz mojega vojskovanja. Ležali smo v rezervi — Divisionsreserve. Izprva smo imeli mir, toda kmalu so Rusi izvohali, da mora biti nekaj za vasjo. V pozdrav pošljejo nekaj težkih granat. Kako ti pridrsa po zraku — že iz dalje jo čuješ, majhen postaneš — negotovost, kam pade. Preko glave je! Globok oddih! In že leti druga za njo. Dvajset korakov pred teboj udari v zemljo, nastane detonacija, po zraku žvižgajo koščki železa. Kako pojo! V vseh mogočih skalah šumi in treska preko in mimo ušes. Taki trenotki so za človeka zelo vzgojslovni. Oficir, ki se je dopoldne še norečeval iz molitve, ti ob pokanju kانون in pušk drži rožni venec v roki in moli. Videl sem jih veliko.

Sem v prvi vrsti. Moja misel je le sovražnik, kako pridem bliže njega. Strojna puška ropota, padajo šrapneli, pokajo puške, pozabi se na nevarnost in smrt, vse mišljenje in delovanje meri samo na to, kako ugonobim sovražnika. Usmiljenja ni! Udeležil sem se večkrat naskoka, ki se nam je sijajno obnesel. Tudi v takih slučajih pozabiš na ostri-
no bajonetov, v človeku kipi le strast,

da sovražnika primeš tam, kjer ga najbolj boli.

Ruski napad. Kmalu bi me bili imeli Rusi v svojih rokah in marširal bi bil v Sibirijo. Na 15 korakov smo bili skupaj, pa sem se jim vendarle izvil. Krogle so frčale okrog glave kot razdražene ose. Vso obleko sem imel prestreljeno. Ko se nas je pol kompanije zopet zbralo, smo se ustavili, pozdravili Ruse v salvah in jih zapodili v beg.

Dne 2. septembra sem bil ranjen. Dobil sem šrapnelovo kroglo v desni bok. Malo je manjkalo in obležal bi bil. Ranjen sem bil pri selu Derno, kakih 35 km pred Rownom.

Pred enim tednom sem izvedel, da sem postal praporščak. Čeravno hudo trpim, sem vendar vesel te odlike, vsaj deloma priznavajo, da sem storil svojo dolžnost. Predlagan sem tudi v odlikovanje.

Taka, dragi France, je ribniška kri in korajža na bojnem polju!

Dr. Fr. T.

LX.

Vitežka čast.

Ukanov Jože iz Št. Vida piše:

Kadar človek nekaj čaka, nič ne dela, tako sem si mislil včasih. Sedaj pa sem se naučil drugače. — Če v kakem kraju ležimo par dni, in vprašam svojega gospoda, kaj bomo sedaj delali, mi reče: Povelja bomo čakali. Je čakanje toraj tudi delo. Jaz sem si tako delo določil za priliko, da Vam pišem kaj je novega tu za fronto.

Tu živimo pravzaprav zelo zanimivo življenje. Celo dobro se nam včasih godi. Tako smo imeli na primer danes zelo izvrstno večerjo. Kaj smo imeli in kako smo skuhali in spekli, ni, da bi Vam pravil. Tudi Vas ne smem preveč zanimati, kje smo nakupili in koliko je kostalo. — Je pač vojska!

Judje imajo vsega dovolj. Toda če pridem h taki kosmati prikazni in zahtevam kruha, mi prinese mal, črn hlebček, kakoršnih bi človek deset porabil za malico, ter zahteva zanj goldinar, kateri pa mora biti nov in nič raztrgan. Kaj hočeš, vzameš ali pustiš. Lahko stisneš prste v figo ali pa tudi pest, lahko ga pošlješ k vragu. Ali če si lačen in vse to nič ne koristi, dal boš slednjič goldinar. Take prilike odiranja ti ljudje doslej še niso imeli!

Kadar čakamo in nam noče miniti sicer kratki dan, se kregamo na vse viže. Ob takih prilikah se pogosto razvije med nami debata, katera postane včasih zelo zanimiva. To pa ni čudno, če se pomisli, da smo tukaj ljudje najrazličnejše narodnosti in značajev. Včasih sem si mislil, da ga ni čez kranjskega Janeza. Sedaj pa vidim, da so še veliko večji cepci na svetu. Nekaj jih je judovske vere, kateri držijo svojo stvar z neverjetno gorečnostjo. Drugi se navdušujejo še celo za Lutra. Največ pa je takih, ki se ne brigajo ne za Lutra ne za Krista. Čutijo se zopet varne in žive zopet staro ali celo slabše življenje kot kedaj poprej.

Žalibog, da najdem med onimi, ki se prištevajo h katoličanom, zelo veliko takih. Kak star možak črnovojnik, še pride v cerkev in se pokriža pred svetim znamenjem. Kar pa je mladih fantkov, salutirajo pa le »luštnim« frajlam katere so tu po kroni na prodaj.

Med temi ljudmi živim in spim. Z njimi delim dobro in slabo.

Zasmili se mi včasih tak slabič, dam mu nasvet in mu razložim kakšno življenje se meni zdi lepo. Tudi njemu se tako dopade, ali če mu to večkrat ponovim, pravi, da trka luna mene, ne njega.

Kdor pozna razmere, se temu ne čudi. Po raznih bolnišnicah in drugih uradih, ki so neobhodno potrebni, za fronto, se nahajajo gospodje, ki so bili v mirnem času voditelji ali vsaj odlični člani raznih strank. Vse se da tu razmeram prilagoditi. Principi in programi so nič, ako je le človek na varnem. V bratski slogi žive danes vsi, pa naj so se tudi včasih pretepali po shodih za svoje ideale.

Kako lepo bi bilo, ko bi vsi naši fantje, kakor nekateri, nosili naša sveta načela vedno in povsod seboj v srcu. Ko bi vsi in ob vsaki priliki junaško dvigali zastavo čednosti in tudi duševnega junaštva! Človek bi hodil potem ponosen po svetu in, kjerkoli bi srečal našega človeka, bi mu potrkal na ramo in mu rekel: Bog te sprimi brat! Pa me včasih ob taki priliki zaboli, kakor da bi me z nožem sunil v srce in si mislim: Veliko si storil, ti dragi moj Orel slovenski, toda še premalo.

Premikamo se iz kraja v kraj. Za nami pa se podi nešteto vlačug. Ne

vem, jeli temu življenju za fronto vzrok revščina ali so ljudje obsedeni. To vem, da se od merodajne strani poskuša od pomoči temu zlu. V mesecu septembru se je med vojake razdelilo mnogo brošur, ki jih v raznih jezikih pozivljajo k drugačnemu življenju. Pusti ženske, če hočemo zmogati sovražnika! »Weib und Held passen nicht zueinander«, tako so zaklicali, ko so videli, da se polnijo bolnišnice spolnih bolezni.

Zdravi! Vaš Jože.

LXI.

Pa smo fantje vasval, pa se nismo nič bal.

Naš vrli znanec Maks Peterlin, orlovski prvoboritelj, sedaj kadet pri našem domobranskem polku, piše svojemu prijatelju:

»K polentarjem smo šli v vas, da bi poravnali z njim stare račune. Sedaj pa samotarimo v tem skalovju! Samotarimo zato, ker se Lahi boje našega računa. Kako radi bi, da bi se prikazali izza svojih voglov; pa jih ni. Drže se po svojih skrivališčih in zmrzujejo tam še bolj, kakor mi tukaj na tem skalovju.

Gosta megla in deževje zadnjih dni, delala bi še bolj samotni vtis na nas, ko ne bi ravnoteža izrabljala vražji sin, da se k nam priplazi v gručah. Takrat pa se spoprime in zaplešemo polko, kakoršne se še ni plesalo v Kalabriji. Posledic takega plesa ti ne bom opisoval. Rečem Ti samo, da se vroča polentarska kri ne ohladi poprej, dokler se ne razlije ob bregovih bistre Soče. — Nič se ne boj, trdno stojijo naše straže ob Soči!

Te dni sem bil odlikovan s hrabrostno svetinjo II. vrste in bil tudi predlagan v povišanje. Pravijo da zato, ker smo se že v Galiciji z Rusom včasih dobro zavrteli. To bo vsekakor lep spomin, ako ga prinesem srečno v Komendo.

Drugače pa smo fantje veseli in dobre volje, kakor se to spodobi za slovenskega korenjaka. Kadar pihajo Lahi jeze v svojih luknjah in nas preklinjajo v dno pekla, takrat zaori na naših pobočjih naša mila pesem, kakor včasih na vasi in tako kakor tedaj ogreva naša srca za našo sveto domovino.

Bodi zdrav! Tvoj Maksel.

LXII.

Za Boga in domovino.

Pismo kadeta Dragotina Flerina, ki je je pisal svojemu župniku je tako lepo in kaže značaj naših fantov v tako lepi luči, da se mora oteti pozabljivosti. Glasi se:

Čeprav Vam že nekaj časa nisem nič pisal, sem trdno prepričan, da ste zvedeli vedno moja poročila od staršev in tudi od njih prejeli moje pozdrave.

Danes je po cesarjevem godu. Ze pretekla noč na fronti je naznanjala, da se v njej porodi slaven in vesel dan za vso Avstrijo, zlasti pa za njene vojaške naseljence na njenih ogroženih mejah. Kot še nikdar prej so bili Italijani to noč mirni in s strahom pričakovali kaj bo, svetili so neprestano s svetilnimi raketami pod svojimi strelskimi jarki, boječ se našega nepričakovanega napada — vedeli so pač dobro za god našega Presv. cesarja — kot je bilo tudi res, so si predstavljali Italijani ta dan slehernega izmed nas s podvojeno močjo in trojno korajžno požrtvovalnostjo ter so se nas zelo bali. Da so misli in srca naših vojakov nemoteno lahko potovala s prisrčno čestitko in udanostjo do cesarskega prestola, smo ta dan mirovali.

Kakor je bilo že prejšnji večer ukazano od polkovnika, je vsaka stotnija na vse zgodaj odposlala 10 mož in 2 častnika za našo bojno črto v neko kotlino v D. pl., da tam kot zastopniki prisostvujejo cesarski maši, ki jo je daroval preč. gospod kurat Turšič. Od naše stotnije sem šel zajedno z gospodom nadporočnikom dr. L. Pogačnikom jaz in 10 naših kranjskih junakov.

V globoki kotlini na mogočni skali je bil postavljen preprost oltarček se stoječ iz par grčavih drogov, opletenih s smrečjem. Tu je daroval naš priljubljeni g. kurat najsvetejšo daritev. Milo se mi je storilo, ko sem po tolikem času zopet enkrat videl mašnika, opravljenega kot sem ga videl nekdanj v domači cerkvi in ljubeznivega še bolj. Po kratki, jedrnatih pridigi v slovenskem in nemškem jeziku, se je pričela sveta maša. Nič ni potrkavalo skupaj, tudi ne zvonilo. Pokalo in grmelo je za goro — topovi so rjovel iz svojih žrel, tupa-tam je ustrelila kaka puška.

»Et introibo...« pričel je mašnik. Skrivnostno in svečano je odmevala njegova molitev, a komaj slišno; množice pa so se odkrile ter zamišljene in zatopljene zrle predse. Na obrazu slehernega se je brala njegova goreča molitev in vdanostna prošnja: »Reši nas vsega hudega!«

Kot bi svečanostno zaigrale domače cerkvene orgle, kot bi zavel lahen veter v tem naravnem svetišču, zganil se je sleherni vojak, še bolj pa so se zganila njih srca, ko je zadonela vsem znana slovenska cerkvena pesem: »Oče večni v visokosti...«

Peli smo po večini mlajši slovenski častniki; ravno to ter še precej ubrano petje je jako mило učinkovalo na vse navzoče. Nepremično so stali in na obrazu vseh je bilo videti njih gorečo prošnjo in molitev ter vdanost v voljo božjo, kot bi govorili na glas in vsi hkrati: »Zgodi se Tvoja volja.« Topovi za goro pa so odmevali naprej in grnate so udarjale na skale, da so vztrepetavale in se razletavale; a nihče se ni zmenil kot bi bili na varnem. Saj smo tudi bili, saj smo bili pri Kralju miru in sprave. Vsakdo je bil prepričan, da ne bo tja priletel noben strel, da je popolnoma na varnem, čeprav je še pred kratkim eksplodiralo več granat težkega kalibra prav v bližini.

»Dominus vobiscum...« Kako tolažilno je bilo čuti te besede! Velikokrat sem jih že čul in velikokrat preslišal, a ta dan so mi pa segle globoko v dušo. Vsakdo se je čutil neranljivega junaka in nepremagljivega; odmevala je v srcu vseh najslajša tolažba — duhovnikova molitev »Dominus vobiscum«. Zdelo se mi je, da se bližajo gore, kot bi nas hotele ščititi in zavarovati s svojimi skalnatimi vrhovi pred sovražnikovim ognjem ali pa kot bi hotele poslušati slovensko petje, proseč zajedno z nami: »Marija varuj nas, Marija varuj nas!«

Minilo je sveto opravilo in kot slednja je orjaško zaorila cesarska himna. Zdela se mi je kot pristrčna čestitka, kot opetovano ponovljena prisega zvestobe in vdanosti. Še nikdar se mi ni zdela tako mogočna, še nikoli prej tako lepa.

Po tem opravilu so se množice razšle, vsak je odšel zopet nazaj na svoj branik, pevci pa smo bili povabljeni h

gospodu kuratu v »župnišče«, iz kame-nja zloženo barako na »štamperl« konjaka. Ker je bilo med nami par Franceljnov in družba vesela, smo vsem godovnjakom zapeli pred župniščem za voščilo: »Oj slavljenec današnji...« Navdušeno in veselo je bilo vse, najbolj pa mi, ker smo po dolgem času zopet enkrat zapeli — kot nekdanj — mile in priljubljene nam slovenske popevke.

Kako hitro je minil čas, dolžnost nas je klicala nazaj v bojno črto, ločiti se je bilo treba od tovarišev, ker je vsak odhajal k svoji stotnji. — Pred razhodom smo še navdušeno zapeli vspešbudno pesem »U boj!« — nodali drug drugemu roko in se razšli. Bog ve če se bomo še kdaj vsi videli! Bog ve, če bomo še kdaj zapeli, ne da bi kdo manjkal od našega nekdanjega zbora pri vojaki.

Bil je večer in nekoliko je snežilo, ko sva počasi plezala navzgor g. nadporočnik dr. Pogačnik in jaz. V temni noči sva prišla do svojih fantov in svojih mest, da tu izvršujeva naprej ukaz domovine...

Zdrav sem, čeprav nam nagaja zdaj dež, zdaj sneg. Privadil sem se na vse in bi se mi čudna zdela vsaka izprememba komoditete. Bo že Bog dal, da se bomo še videli. Spominjajte se me — in Bog naj me podpira!

Prisrčne pozdrave Vam in mojim staršem od Vašega udanega

Dragotina.

LXIII.

Pozdrav »Mladosti«.

»Mladost« je duševno združila cvet slovenskega fantovstva v mirnem času. Isto nalogo skuša dosežati tudi sedaj — čeprav v zmanjšani meri, v drugi obliki in v težavnejših razmerah. Takole dajejo uredništvu korajžo fantje iz bojišča, ki poznajo pomen »Mladosti«.

Boglonaj za »Mladost«! Tukaj na tujih, mrzlih tleh, sem jo sprejel z odprtimi rokama in jo pritisnil na srce kakor božjo svetinjo. Kakor topli solnčni žarek spomladanski, se mi je zdela v našem zametenem zimskem življenju. Recite in mislite kar hočete, jaz pa pravim tole: Res je, da smo danes razkropljeni po celem svetu, med vse štiri vetrove. Ali naše glasilo, »Mladost« nas še vedno druži! Če prebiram njo, se mi zdi, da poslušam navdušene

besede mojih bratov. Prijatelji! Da, še več, nekdanje besede mojih bratov, besede o ljubezni do Boga in domovine so se danes izpremenile v dejanja. Ideje, za katere smo se navduševali včasih, stojijo danes vtelešene pred tisto javnosjo, katera besele in idej ni mogla ali hotela razumeti.

Meni pa sijajo iz nje dejanja in nehanja mojih dragih bratov Orlov, katere sem ljubil in si jih zapisal v srce. Zato pozdravljena »Mladost«! Ko sem bil še dečko neizkušen, si mi bila zvezda vodnica. Kazala si mi pot poštenega fantovskega življenja. Zaljubljen sem se v te z vso dušo. — Danes si mi v samotni in trpljenju zvezda tolažnica. Odprl se mi je svet, in od vseh vrat so mi zazijala nasproti brezdnosti in črne pošasti, jaz pa sem hodil svojo pot, pot poštenja, zaupanja in zadovoljnosti in nisem bil prevaran. Ko so drugi v nesreči in prevarani dvigali pesti in kleli svojo usodo, sem jaz zahvalil Boga, da imam vsaj to, kar imam. Preprost in majhen sem v razmerju z mnogimi, ali stokrat večji in močnejši sem se počutil, ko mi je zagorel v srcu ogenj, ki si mi ga užgala ti, moja »Mladost«. Zahvaljujem te zato!

Vas pa prosim, skrbite zato, da bo »Mladost« tolažila in navduševala še naprej in še mnoge, ki so razkropljeni po svetu! Ne pozabite, da slednjič vsak ogenj ugasne, ako ni nobenega, ki bi mu dal goriva!

Tako misli in svetuje

Vaš Jože.

LXIV.

Naš sovražnik.

Veliko se sicer piše o našem nezvestem zavezniku in o njegovi armadi, vendar je vredno prebrati pismo nekega enoletnega prostovoljca, našega zvestega somišljenika, ki na kratko, vendar jasno opiše naše boje na laškem bojišču. Pismo se glasi tako-le:

Sedaj Vam pišem iz južnega bojišča. Ko smo namreč častno dovršili svoje delo na severnem bojišču in močno utrdili svoje pozicije, tako da je Rusu za sedaj nemogoče prodreti našo bojno črto, so nas poslali na južno bojišče. Tu se je pričelo drugo, napornejše in utrudljivejše delo, delo, ki zahteva močnih živcev in vedre glave. Naše po-

zicije se nahajajo na gori K., kjer so Lahji že od 18. oktobra neprenehoma, ponoči in podnevi napadali. Prav posebno pa so prišli zadnje tri dni oktobra in 1. in 2. novembra. Na vsak način so hoteli prodreti. Gruča za gručo je naskakovala na praznik Vseh svetnikov celo noč in celi dan naše pozicije. Pustili smo jih, da so prišli v naše pozicije. Mi in Dalmatinci jih pa čakamo za robom z bajoneti. Ko se polastijo naših pozicij, se v hitrem skoku vržemo nanje. Začelo se je klanje, pri katerem je marsikak Italijan obležal pod bridkim jeklom. Ostali so le tisti, ki so mogli zbežati pred našimi ostrimi bajoneti. Omeniti pa moram, da so tudi laški bajoneti ostri.

Lah je čisto drug sovražnik kakor Rus, zviti in potuhnjeni, kar se le da. Kadar pa zagleda kri in naše bajonete, se nas zboji, kakor hudič križa, pomeče puške in se uda, če pa tega ne, pa pokaže pete. Pri nas ne delamo, ne streljamo mnogo s puško, ker postanejo vsled vednega deževja blatne in nerabne. Šturm in bajonet sta naši orožji. Tri armade so že zbili naši Lahom, pa bodo še tri, če nam Bog da srečo in zdravje. Infanterija laška je za nič. Kar nam napravijo škode in zla, napravi to laška artiljerija, ki jo imajo sila veliko. Na Vseh svetnikov dan je gromelo celi dan in celo noč, da se je tresla zemlja. Strašen je bil ta dan, ki mi ostane v vednem spominu. Ni bil prvi, pa tudi ne zadnji.

LXV.

Pismo od laške fronte.

Draga mati!

Sprejmite še en srčni pozdrav od svojega sina, kateri sem že od vseh znanih komaratov zapuščen, le Mariji in angelju varuhu se imam zahvaliti, da sem še rešen. Prosim Vas tudi, da daste za eno sv. mašo njima na čast, ker granata me je bila zasula in mislilil so, da sem mrtev. Ali me je Marija varovala. Na glavo me je malo ranilo, pa je že dobro.

Tukaj je zmiraj deževje in strašno blato. Do kolen po vodi gazimo in po krvi, ker gre dež več »sort«.

Janez Kašič.

pri 17. pešpolku, I. stot., vojna pošta 32.

LXVI.

Taki so naši Orli.

Izdajanje »Mladosti« v teh časih ni lahko delo. Ni sotrudnikov, ni čitatelev. Človek, ki ima veselje, da bi podpiral list s prispevki, končno ne ve, kaj in v katerem smislu naj napiše svoj spis. To čutijo tudi naši fantje na boljših. Br. J. Arhar je v tem smislu pisal uredništvu takole:

Dragi! Prirčna Ti hvala za poslano »Mladost«. Silno sem se razveselil lista takšnega, kakršen je sedaj. Ne bom hvalil in kadil za trud posameznikom, samo to rečem: Tako naprej! Dokler morete, držite, ne zavoljo njih, ki so že dali svoje življenje za domovino, ampak zaradi našega naraščanja, ki edini more in mora biti naša bodočnost. Vem, da imate na vseh straneh sitnosti in ovire, ali to vas naj ne moti. Saj pravi naša pesem: »V trudu in znoju...« Slike gledam v »Mladosti« in solze mi pridejo v oči. To so tisti fantje, ki smo toliko nad stavili nanje. — Listi naših gor! — Pa kaj hočemo? Samo to vam kličem: Držite, dokler se držati da! Tudi oni so držali zvesto, dokler niso izkravali.

Radoveden si, kako se imam. Evo Ti par črtic: Danes ni tako, kakor bi človek rad: vsak dan, vsaka ura, prinese novo izpremembo. Pridem v kraje, kjer bi kmalo od dolgega časa segnil. Prime me, da bi se vsedel in napisal novice za »Mladost«, pa ni ne mize ne stola in dostikrat tudi peresa in papirja ne. Če bi pa vendarle napisal kakor bi rad, pa sem zopet v nevarnosti, da bo strogi cenzor gospodaril med sadovi moje fantazije. Iz tega boš spoznal, da se mi zadnji čas ni bilo mogoče tako zanimati za »Mladost« in tisto, kar je z njo v zvezi.

Zašel sem zadnjič v mesto, kjer funkcionira zopet ves civilni in vojaški promet. Tu sem se po dolgem času zopet enkrat pošteno pretegnil in si privoščil par zemeljskih dobrot. Celotva zavoja tobaka se je dobilo pri Judu, čeprav sem moral dati zanj dvakrat tolikor, kolikor je vreden.

Sicer pa se potepam po teh krajih že net mesecev, beračim in si prosim prenočišča. Če pa tega ni, pa je dober tudi otep slame. Pride pa zopet čas, ko spim na bogato tapetiranem divanu

nekega pobeglega bogataša, ki se je preselil v mirno Moskvo. Včasih sem lačen in iščem po žepih in pretipljem po dvakrat svojo torbo za kruh. A navadno mi vse to ne potolaži želodca. Prižgem si zanikarno »ungariš«, potegnem parkrat smrdljivi dim in zdi se mi, da sem sit. To je temna stran mojega življenja, katera pa je včasih potrebna, kajti sicer ne bi znal ceniti svetle strani, ki se mi včasih približči, kakor solnčni žarek, nasproti.

Včasih, kadar nimam nobenega dela, in tudi ne knjige in časopisa, da bi bral, ali se kako drugače razgibal, premišlujem, kako bi bilo, če bi človek živel tako ali tako. Da bi živel, a bi mu ne bilo treba jesti in piti, vsaj po en mesec ne. Morda bi bilo v vsakdanjem življenju to neprijetno, ampak za mene pa, kakor nalašč.

Sicer pa je še marsikatera stvar, katere prej nisem razumel, a jo moram razumeti sedaj. V koledarju so včasih pomenili debelo tiskani dnevi nedeljo. Danes pa je ravno narobe. Ravno ob nedeljah, ti pride največkrat povelje, prenašati razno špitalsko ropotijo, pokati in zavijati in nazadnje še pol drugače preurediti. Doma imate vsak svoj gotov opravke; tu pa naredim vse sam — perem in šivam, peglam, kuham in snem. Vsega se mora človek naučiti na tem svetu.

Zdi se mi, kakor neverjetne sanje, ko se spomnim nekdanjih dni. Med poštenimi ljudmi sem živel, bral sem, kar sem si zaželel, šel sem v cerkev in v društvo, zvečer pa smo jo zapeli na vasi. — Kje so tisti srečni, zlati časi! Ali se še vrnejo? Zdi se mi, da sem se že poslovil od življenja. — Živim med ljudmi, in vidim marsikaj, da ne bi smel. Branja in društva nimam, cerkve ogledujem od zunaj, da vidim od katere strani jo je sovražnik bombardiral in kdaj se bo podrla. Fantje, moji dragi bratje Orli, pa počivajo v hladni gališki zemlji.

Toda, božja volja je tako! Bolj kakor kdaj poprej, spoznavam sedaj, kako je človek v vsej svoji mogočnosti in gospodarstvu na zemlji vendarle neznatna stvar. Kakor mravlja, ki se peha s tovorom na cesti in gre mimo mož ter jo pohodi z okovanimi škornji, se mi zdi. Ne obstane nič, razun Bog in kar je z njim!

Tako nas je učila »Mladost«. Jaz sem jo razumel in sem pri vsej svoji mizeriji vesel in dobre volje. Želim jej zato srečo, napredek in — življenje!

LXVII.

Mi pa ostanemo...

Težave in trpljenje na bojiščih ne potro naših fantov. Ne mislijo samo na svojo varnost, ampak se živo zanimajo tudi za razmere doma. Vrli štajerski mladenič, član graškega Orla, piše svemu prijatelju:

Dragi! Tvojo kartico sem prejel z velikim veseljem. Najveselejši trenotek je zame tisti, kadar dobim pisanje od doma, ali od prijateljev. Eno leto sem že tukaj v Galiciji, pa sem hvala Bogu, še zmirom zdrav. Res, da mi je že včasih šlo za kožo, zdelo se mi je kakšen dan, da se je vse zarotilo proti nam. Pa dragonci smo fantje in smo po večini prenesli vse gorje, ki je prišlo nad nas. Danes po enem letu nevarnosti, sem se na iste že privadil. In zadnjič, ko sem dobil Tvojo karto, se mi je vzbudilo upanje, da se morda še kedaj vidimo. To misel sem seveda zaenkrat zopet opustil, ampak spomnil sem se takrat na vesele urice, ki smo jih preživeli skupaj v poštenem društvu. Prijatelj, zavoljo njega bi še rad živel! Zavoljo dragih bratov iz društva, ki so se na vse strani razkropili, mi je še težko. Najbrž ne bomo nikoli več tako skupaj.

Tukaj v teh časih in razmerah človek šele zna ceniti blagor miru in vrednost dobrega prijatelja! Upam, da me ne boš razumel napačno. Nisem taka mevža. Ljubi Bog da poštemu človeku povsodi družbo; prijateljev se dobi povsod na cente, ako jih hočeš. Ampak tista iskrenost, tista prisrčnost, ki jo narekuje bratska ljubezen, je meni samo tam cvetela. Udal sem se v svojo usodo. Bijem, streljam, trpim in se ne bojim umreti za domovino. Samo kadar se spomnim na svoje brate, na toliko zapuščenih in zapeljanih, ki smo jih včasih navduševali za plemenite vzore, se mi zazdi življenje zopet neskončno lepo in vsega trpljenja vredno. Vsak glas, vsak spomin na dom me pogreje in navduši. Boril se bom do zadnje kaplje krvi ako treba, samo da bi bila domovina zopet srečna in prosta!

Kaj pa doma počnete? Gotovo je tudi tam vse narobe. Društveno in obrambno delo gotovo počiva. Pa saj ne more biti drugače. Ko pa pridemo domov, začeli bomo z novimi močmi in izkušnjami. Trpljenje naših dni nam ne bo zamorilo v duši vneme za delo v prihodnosti. S to obljubo te pozdravljam in ostajam Tvoj

Tone Špešič.

LXVIII.

Kako se godi našim fantom v Galiciji.

Kozlarjev Tone iz Vižmarjev piše vsak dan karto svoji materi ali sestri. Karte bi ne bile važne, ko bi se ne brale iz njih razmere skoro vseh naših fantov tam. Priobčujemo nekatere:

Bojno polje 20. 9. 1915.

Še vedno zdrav, hvala Bogu. Danes sem precej truden, ker smo pravkar zaključili precejšen marš. Sedaj smo se vsi osnažili, zvečer imamo spoved, kdor hoče, in jutri mašo s sv. obhajilom. Danes sem dobil Brezarjevega, o katerem sem Vam pisal, da je bil ujet v zadnjem boju. On je pa o meni tako mislil. Začudeno sva se gledala nekaj časa, potem sem pa zahvalil Boga, da mi je ohranil prijatelja. Tudi Smodinov iz Šiške je tukaj. Prisrčne pozdrave vsem! Tone.

Bojno polje 21. 9. 1915.

Danes zopet priložnost, zato se takoj oglasim: Snoči smo imeli spoved in danes mašo s sv. obhajilom. Tudi jaz sem prejel sv. zakramente tukaj na bojnem polju, kjer se je čulo gromenje topov. G. kurat Kulovec je imel tudi cerkven govor. Vse je bilo prav lepo in ganljivo, samo človek ob takem času še bolj zahrepeni po domači cerkvi. — Kako pa doma? Pišite mi, pošta pride redno vsak dan! Pozdrav! Tone.

Bojno polje 24. 9. 1915.

Ravnokar sem bil na jagi in sem pobil precejšno število »kozakov« (uši). Vreme je danes po dolgem času zopet lepo in kakor nalašč za tako delo. Naša stotnija že par dni kolje te sovražnike. — Pri zdravju sem še nekaj, samo kosti mi radovedno silijo na dan. Sedaj bo skoraj pritisnil mrz; zjutraj in zvečer je itak že precej hladno. Dobili bomo v kratkem bolj gorke obleke. Pozdrave! Tone.

Bojno polje 26. 9. 1915.

Sedaj Vam že nekaj dni vsak dan pišem, pa ne vem, če kaj dobite. Tukaj nekoliko govorijo o premirju, kar ne bo preveč verjetno. Bog daj, da bi bilo res! Pa ne samo premirje, ampak mir! Naš regiment je sedaj ves v Bukovini. Vreme je par dni prav lepo. Danes je kvaterna nedelja, pa se seveda nič ne pozna. Vedno je enako. Samo včasih malo bolj žvižga okrog ušes kakor drugič. — Iskrene pozdrave! Tone.

Bojno polje 28. 9. 1915.

Danes smo se spet predstavili v vas, kjer je naše poveljstvo. Dobi se tu vsega dovolj, še celo belega kruha; samo drago je vse, denarja pa ni. Tu ne žvižgajo krogle okrog ušes, ampak se nam da marsikak priboljšek. Celó godba igra zvečer, tako da bi človek skoraj pozabil, da je v vojski. Dobil sem včeraj tudi prvo karto od doma. Pišite še kaj! Pozdrav! Tone.

DOPISI.

Kranj. Zadnji, ki je ostal izmed naših Orlov, je vzet k vojakom, brat Srečko Žumer. Bil je tajnik pri odseku in knjižničar K. s. i. društva. Odšel je dne 16. novembra 1915.

Št. Jernej. K vojakom je odšel načelnik Orlovske godbe, brat Mihael Bregant. Za nekaj časa je bil oproščen, pa so ga zopet poklicali.

DROBIŽ.

Tudi češki Orli žrtvujejo za Avstrijo najdražje, kar imajo. Orlu v Starem mestu pri Ogrskem Gradišču na Moravskem je vzela vojna prvega leta načelnika in podnačelnika. Načelnik J. Riha, ki je rasel neprestano v modrosti in kreposti, je preminul po dvakratni operaciji v vojaški bolnišnici v Brnu. Ker mu je nedostajalo prilike za višjo šolsko izobrazbo, se je z lastnim trudom naučil še enosrednji odbor organizacije kmečkih mladeničev in gledaje njegovo vzorno krščansko življenje, so ga izvolili za starosta v Marijini družbi. Prej pa je bil njen zastavonoša. Ljubil je češko zemljo in izlil v zadnje pismo to ljubezen ter ga zaključil z Bogom na brata. — Podnačelnika Fr. Orlika ni bilo treba voziti v domovino. Prideljen k istemu 3. pešpolku kot njegov načelnik Riha je padel na poljski zemlji, in njegova kri je pordečila bregove Dnjestra ob Haliču 27. maja 1915. Časopis »Naša Omladina« IV. 21—22. 326. rabi o njem besedo »goreč član Orla«.

Abstinenca. Če zvedo naši mladi Orli, da jim z vsemi Slovenci vred odreka pravico do življenja knjiga Nemca Roberta Müllerja, češ da smo vsled pijančevanja popolnoma propa-

dli in da je zato prav, če nas kdo potrebi z zemlje, bodo gotovo namesto z dvojno, z deseterno vremo gojili započeto treznostno gibanje. Na ta način maščujejo Slovencem storjeno sramoto in krivico.

Odlok pruskega vojnega ministrstva z dne 12. avgusta 1915 oktobrova številka 1915, III., 1., 29, tako-le omiljuje. Pravi, da hoče društvom svobodo pustiti, samo da so mladeniška društva sprejela v svoja pravila program vojaške priprave. Tudi meni, da je možno soglasiti postaviti s šolo, Cerkvijo in mladinsko vzgojo. Tekom vojske zadostuje, da imajo dečki štirikrat na mesec vojaške vaje. Seveda k vojaški božji službi se jih ne sme siliti! Oficirji in podčastniki pomagajo s svetom in delom. Vojno ministrstvo bo oskrbelo pouk in upoštevalo ob času prave vojaške dobe izkazna pripravila teh pripravljavnih vaj. Da bi pripravljali dečke za vojaški stan ločeno po šolah in verah, ne bo zadovoljno, kot samo pravi.

A. K.

KNJIGE »DRUŽBE SV. MOHORJA« ZA LETO 1915.

Tri knjige izmed sedmih bodo Orlom med letošnjimi zlasti dobrodošle. Seveda bo tudi prve tri, oziroma štiri, vsak pregledal.

V Koledarju za leto 1916 bo vzrl slike obeh papežev Pija X., ki je ugasnil ob izbruhu grozovitega vojnega požara, in Benedikta XV., ki je nastopil, da trpi ob evropskem uničevanju, ker svet noče slušati njegovih prošelj in rotečih klicev k miru. — Ustavil bo oko na novem celovškem knezoškofu. Že iz radovednosti preletel še enkrat svetovne dogodke in našete vojne vzroke. Obstal pri šaljivi povesti dr. Pregelja »Novi zvonovi« in kateri izmed resnejših bo prebral tudi »Nove zakonite določbe zasebnega prava«.

Večernic najbrž tudi ne bo izpustil, kjer ga bo zanimala zgodba »Konjička bom kupil«.

Kdor se zanima za leposlovje, bo čital dr. Fr. Detelovo Trojko, ki so jo dobili udje proti plačilu. Povest bo seveda predvsem zanimala družine, ki se štejejo bolj med imenitne, in pa leposlovne umetnike.

Mladenici, v katerih je do gotove mere dozorelo versko življenje, bodo jemali v nemoten kraj molitvenik dr. G. R., Presveta Evharistija, in se zatapljali v preiščevanje presv. Rešnjega Telesa. Do polovice obsega namreč ta molitvenik lepa preiščevanja o evharističnem Jezusu. Mnogo lepih, zlatih misli bodo nabrali ob takem preiščevanju, iz katerih bodo zrastle nova dobra dela. Ena najlepših koristi bo na tih, blag, skoro nepazn način poživiti Marijine družbe, Orle, izobraževalna društva. Mnogi ne bodo vedeli, kdo je vzrok, da so bolniki bolj oskrbljeni, da je število ubožcev v dotičnem kraju manjše, da so mladenke varne pred zapeljevanjem, da propada onemogel protiverski tisk, raste pa število dobrih časopisov. Tudi marsikdo v plodonosni gospodarski zadruzi in v vedno žilavejši v življenje posegačem političnem društvu se ne bo spomnil, da ima dobrotnosna zadruza in blagoslov rodeče društvo svoj skriti živi vir v mladeniču, ki živi dan za dnem v mislih presvete Evharistije.

Izrazito in splošno orlovsko zanimanje pa bodo uživale knjige: Dr. Karol Capuder, Zgodovina c. in kr. pešpolka št. 17, dr. Josip Gruden, Zgodovina slovenskega naroda in knezoškof dr. A. B. Jeglič, Mesija. — Prva, ker je z Orlom v sorodstvu z ozirom na vojaško uredbo in slovensko kri. Druga, ker bo v nji gledal usodo svojega ljudstva. Tretja, ker bo imel pred seboj značaj in življenje vrhovnega Načelnika Orlov in vseh ljudi, in bo spoznal pri tem berilu, kakšen naj bo slovenski Orel, da bo eno s svojim najvišjim Načelnikom in ga bo po tem spoznanju ljubil, kakor še nikdar nikogar in ga tudi nikdar ne bo.

1. Da se povrnemo od te tretje še na Capudrovo Zgodovino 17. pešpolka, kjer bo našla orlovsko organizacija novega netiva in gradiva, da izpopolni svojo uredbo. Ves uspeh vojske sloni, odšteveni orožna sredstva, na dobrem vodstvu in da izurjeni ter sposobni vojaki zapajo temu vodstvu, kar kažejo s popolno ubogljivostjo — disciplino. Vsekako bo Orlom kakor dozdaj, tudi v bodoče beseda njihovega vodstva sveta, samo usposobili se še bodo do najvišje mere, da bodo mogli popolno vršiti odločeno nalogo. — Radecki je pohvalil 17. pešpolk dne 18. marca 1850 z besedami: »Zalostjo se ločim od polka. V vseh slučajih, tudi najtežavnejših, je polk zaslužil mojo pohvalo. V vojni hrabrost in vztrajnost, v miru edinost in pokorščina je polku pridobila spoštovanje pri sovražniku in prijatelju.« (Str. 82.) General Filipovič pa je dejal: »Za svoje najlepše odlikovanje se imam najbolj temu polku zahvaliti.« (Str. 94.) Polkovih činov iz te vojne seveda še ni v tej zgodovini. Slike v knjigi so zaključene z mrtvaško lobanjo, ovenčano z lavorjem. Da, da. Kdor jo pogleda, se spomni na slovenske Orle in njihove rojake v sedanji vojni.

2. Grudnova Zgodovina slovenskega naroda prinaša letos v 5. zvezku poleg luteranstva in katoliškega protiboja ter turških bojov tudi kmečke upore. Gorje slovensko-hrvaškega ljudstva jih je rodilo in gorje je po njih krvavem porazu še hujše svoje zobe v to ljudstvo zasadilo. Če človek skoro obupno vpraša, zakaj je moralo priti do uporov in še do hujšega, se ne more otresti misli, da je ta vzrok povedan v prejšnjih zvezkih: Kralj Svetopolk in izgon duhovnov (edinih izobraženih domačinov) iz njegove slovenskoslovenske države in njegovo ter celjskih grofov sebično in prešestno življenje. — Zvezke Zgodovine slovenskega naroda naj bi Orli zbirali, in vezano knjigo hranili v svojih hišah in brali v nji leto za letom, da pokliče Bog od časa do časa voditelje, ki jim zaupa narode. Talentov in dušnih darov so imeli naši zgodovinski voditelji več kot njihovi sosede. Manjkalo pa jim je neomadeževanega življenja. Naj bi Orli to nadomestili.

3. Mesija. Samo tedaj bo plulo v nas in iz nas pomladno življenje, če bomo ljubili Solnce, ki dela pomlad — Jezusa.

Človeško dušo pretrese prizor (str. 304), ko so zaželeli videti Jezusa pagani ravno v trenutku, ko je sklepal delo med judovskim ljudstvom in njegovimi vodniki, kakor človek, ki daje trud svojih moči in dokaze in življenje, da bi koga rešil. Takrat torej so pristopili

pagani k učencem s prošnjo, da bi smeli Jezusa videti. Ta želja je tolažila Gospoda ob bridkem času maloupešnega konca med rojaki. »Gledajoč v duhu paganske narode v svojem kraljestvu, odgovori Filipu in Andreju, rekoč: »Prišla je ura, da se poveljača sin človekov.« Poveljčali ga bodo pagani, katerim bo on kraljeval, dosegli bodo visoko stopnjo vsestranske izobrazbe ravno v zvestobi do njega. Toda, in to je grozno, on mora poprej umreti; še le njegova smrt, bridka in krvava smrt, bo zaslužila milosti za izpreobrnitev paganskih narodov.« — Danes pa je Evropa, kjer so predvsem pagani vstopili v njegovo kraljestvo, odpadla od njega, kakor nekdanj sodržavljani tistega kralja (str. 280), rekoč: »Nočemo, da bi nam ta kraljeval.«

Kaj bo storil kralj? (Str. 281.) Kralj... zapove: »Tiste moje sovražnike pa, ki niso hoteli, da bi jim kraljeval, pripeljite sem in jih pomorite pred menoj!« — Ali se ne godi tako sedaj Evropi?

Ob začetku in koncu Mesijevega dela je prišel glas z neba in pričal za Jezusa. Za mnoge zastoj. »Svetu pa je dano (str. 305), naj izbere med satanom ali Jezusom.« — Ko bo bral knjigo Mesija, bo marsikdo sklenil: »Tudi jaz napišem knjigo o Mesiju vase, in če sem voditelj ali oče ali oskrbnik drugih, tudi v njihova srca.

Kdor bo prebral to knjigo »Mesija«, vsak bo gledal ob prizorih, ko so Judje in judovske stranke razkrivale nazore ob nastopu in nastopih Jezusovih, sedanje čase in prizore po Evropi, pri svojem narodu, v svoji župniji, svoji rojstni vasi. — Podobni dokazi od Jezusove strani in njegovih, podobni ugovori od nasprotne strani in njihovih pristašev. Kakor danes Jezusova Cerkev s svojimi verniki, tako je takrat vprašal strupene protivnike Gospod v lastni osebi: »Mnogo dobrih del sem Vam pokazal od svojega Očeta, zavoljo katerega izmed teh del me hočete kamenjati?« (Str. 237.)

Ko bi bili odrasli Orli doma in bi si letos in lani in prihodnje leto večinoma ustanavljali svoje družine, ker so njih leta prišla, bi nasvetoval, da vpeljejo knjigo »Mesija« v svoje družine, da jim postane družinska knjiga. Tako, da bi vsak dan kdo bral v njihovi hiši zbrani družini odlomek iz »Mesija«, in ko bi ga končal, zopet naprej Zgodbe sv. pisma, ki jih je istotako izdala Družba sv. Mohorja.

Zatrdno bi večina bratov Orlov to storila in tako vpeljala lepo navado, ki jo imajo v nekaterih nemških in mnogih ruskih plemiških dvorih, kjer vsak dan, ko je družina zbrana, bero oddelek sv. pisma.

Na ta način ostajajo te družine plemenite po duhu, in te vrste plemstvo, bi hotel, da bi vpeljali slovenski Orli v svoje nove dvore. Pa bi ga, ko bi bili doma. Da, tudi tako upam, da se vrnejo nekateri in to store, pa tudi tistim, ki zdaj rastejo, pridejo morda po naključju te vrstice pred oči, in uresničijo, ko pridejo njihova leta, kar bi bili storili njih bratje, ki pa že spe v grobu.

A. Komlanec.

sem. Nagovor »Oče naš, kateri si v nebesih« govori pesem in vsako sedmerih prošelj prosil pesem. Begunci se obračajo k nebeškemu Očetu:

»In spomnili smo se na lilijo, ki v polju cvete, in spomnili se ptice, ki si gnezdo plete, in spomnili se vitke jelke v lesih — in upanje je naše k tebi šlo ko še nikoli. Ti nam pomoči daš, ti nas rešiš tesne boli, o Oče naš, kateri si v nebesih.«

Tudi k »Materi milosti« prosijo »Begunci«. — Izvod stane 50 vin. Založilo »Tiskovno društvo« v Kranju. 80 odstotkov doneska dobijo begunci. Na deset naročenih izvodov eden gratis.

Pismo uredništva. Za dobro časopisje. Ko se vrneš z dela in nimaš ravno kaj v roke vzeti, zehaš, ali pa ti pridejo v glavo neumnosti. Koliko neumnih pade v glavo vojakom na bojišču, kadar leže dolgo brez dela! Lenoba je namreč v zvezi z nizkimi nagoni. Če pa leži na mizi dober časopis, ga nehoté vzameš v roke. Pri tem ne paseš lenobe, in hkrati prihajajo koristne misli vate. Zdaj imamo, hvala Bogu, Slovenci svoje dobre časopise, verske, politične in gospodarske, in celo fantje imajo svoj list. Politični tekoni vojske ne morejo, žal, dobro uspevati. Vendar ravno zdaj se vidi, kako so ljudje vajeni njihovih informacij. Vse sega po njih, naj bodo že take ali take.

Orlom je najbolj pri srcu njihova »Mladost«. »Kakor lastnega očeta sem se je razveselil,« je pisal Angel Forčič. »Pritisnil sem jo na srce kakor božjo svetinjo,« piše Jože v pismu: Pozdrav »Mladosti«. Iz tega sledi, da bi še mnogo, mnogo fantov srčno vzbujalo »Mladost«, ko bi jo poznali. Ali jo bomo obdržali, kar nas je še doma? Z bojišča prihaja neprestana izpodbuda. »Držite, dokler morete,« piše naš ljubi brat Jože Arhar, »ne zavoljo njih, ki so že dali življenje, ampak zaradi našega naraščanja.« Za zgled kaže na padle, ker noče kazati nase, in pravi: »Tudi oni so držali zvesto, dokler niso izkravali.« Če bere človek pismo istega brata Arharja »Viteška čast«, kakor ga nam je poslal njegov prijatelj, in misli: morebiti bi bilo 50.000 slovenskih fantov obvarovanih dušne kuge v vojski, ko bi bili o pravem času imeli mladeniški naravi primeren berilo in bi jim »Mladost« ob brezdelnih dnevih na bojišču delala družbo in da bi utegnili mi vsaj za prihodnje čase popraviti, kar smo zamujali iz strahu pred prevelikim trudom, potem, se zdi, ne smemo preslišati naročila odišlega urednika br. Iv. Podlesnika, ki piše: »Ne opustite »Mladosti«! in prošnje vrlega Jožeta, ki slove: »Vas pa prosim, da bi »Mladost« tolažila in navduševala še naprej in še mnoge, ki so razkropljeni po svetu! Ne pozabite, da slednjič vsak ogenj ugasne, ako ni nobenega, ki bi mu dal goriva!« — Ker je tako, zato »Mladost« živi! Vi pa, ki ste doma, med dobrimi deli tekoni te vojne ne bo najmanjše, ako jo pošiljate vojakom na bojišče in onim, ki jih rane priklepajo na ležišče. Veseli praznike in srečno novo leto. Na zdaj!

Oče naš! V svojem in v imenu sorojakov molil dr. Josip Lovrenčič. 1915. — Pod tem naslovom je izdal omenjeni pesnik krasno pe-